



Allah-təala xəlf etdiyi milyardlarla bəşər övladının hərəsinə bir alın yazısı, tale qisməti bəxş edir. Uca yaradanın qoyduğu nizamla insanlar dünyaya gəlir, müəyyən ömür yolu keçdikdən sonra dünyadan köçürlər. Elə insanlar var ki, onların keçdiyi ömür yolu, dünyaya gəlişləri də, ölümləri də səssiz olur. Elə insanlar da var ki, onların taleyinə Uca Yaradanın qələmi ilə xilas-karlıq missiyası yazılır. Onların üzərinə bütöv bir xalqı, toplumu, bəzən isə bütün bəşəriyyəti birləşdirmək, öz arada cəmiyyəti və hər bir fərdi inkişafa, rifaha, firavan həyata, sabitliyə və əmin-amanlığa doğru aparmaq vəzifəsi düşür. Bu missiyanın icrası yolunda həmin insanlar keşməkeşli, təlatümlü, mübarizələrlə dolu həyat yaşayırlar. Elə bu səbəbdən də həmin insanların həyatı fərdi məzmununu itirərək ictimai əhəmiyyət kəsb edir, cəmiyyətin sevinci onların sevincinə, kədəri onların kədərinə döndür. Beləliklə, onların həyatı təlqin etdikləri məfkurə əsasında formalaşmış cəmiyyət və ya toplum mövcudluğu qədər əbədi olur.

Tanrının belə ömək olan ömür bəxş etdiyi insanlardan biri də Azərbaycan xalqının böyük oğlu Heydər Əliyevdir. O, sadə bir ailədə doğulub tərbiyə görmüşdü. Qurmaq, yaratmaq eşqi onun ürayinə memar olmaq arzusunu getirmişdi. Lakin tale və tarix bu dahi şəxsin nadir potensialından müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusunu, memarını yetişdirdi. Heydər Əliyev memar ixtisası ala bilməyə də, respublikamızda tikdikləri və yaratdıqları ilə istedadlı və zövqlü memara çevrildi. Bu gün respublikamızın, xüsusilə, paytaxtımızın hüsnünü bəzəyən binalar əvəzsiz memarlıq inciləri kimi Heydər Əliyevin yadigarlarıdır. O, hakimiyyətdə olduğu təqribən otuz il ərzində hər üç ailədən birinə ev tikmiş, onları isti yuva sahibi etmişdi. Həmin dövrdə respublikanın bütün bölgələrində inşa edilən sənaye və kənd təsərrüfatı təyinatlı tikililər, müxtəlif təşkilatlara məxsus inzibati binalar

şəbəkəsi Heydər Əliyevin məhsuldar memarlığının real kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləridir. Xalq arasında formalaşmış "Azərbaycanda Heydər Əliyevin tikdiklərini söksən yerində Hacı Zeynalabdin Tağıyevin tikdikləri qalar" deyimini Heydər Əliyev memarlığının və quruculuğunun gerçək miqyasından xəbər verir. Heydər Əliyev, sözün bütün mənalarında, memar idi. O, sovet dövründəki hakimiyyəti illərində Azərbaycanın sosial, iqtisadi, hüquqi, mədəni və mənəvi əsaslarını formalaşdırdı, qurdu və sonradan bu əsaslar müasir, müstəqil dövlətimizin dayaqlarına çevrildi.

O, hələ birinci dəfə sovet dövründə Azərbaycana rəhbərliyə gəldikdən sonra ilk növbədə tarixin sınaqlarına davam gətirə bilməyib, yox olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalan azərbaycançılıq ideologiyasını dirçəltdi. Nəticədə o, respublikamızın bütün əhalisini bu məfkurə ətrafında

sıx birləşdirərək, bizi milli özünüdərk məqamına çatdırdı, xalqa onun milli mənliliyini qaytardı, milli mənsubiyyətimizi qürur mənbəyimizə çevirdi.

Ulu öndərin bu sahədəki fəaliyyəti Vətənə, xalqa məhəbbət və sədaqət etalonu idi. "Mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!" Onun dilindən bu sözləri eşidən, səsinə milli qüruru duyan hər bir azərbaycanlı milli şərəf və ərəqət hissləri bürüyür.

Hər birimizə azərbaycanlı olduğumuzu anladan böyük lider millətimizin mövcudluğunun əsas atributlarından sayılan və ruslaşdırma siyasətinin basqısı altında eriməkdə olan dilimizə yeni həyat verdi. Məhz, onun tekidli, inadı və ağıllı siyasəti sayəsində Azərbaycan

Heç şübhəsiz ki, Heydər Əliyevin fəaliyyətinin ən mühüm və önəmli hissələrindən biri də müasir, müstəqil Azərbaycanın yaradılması və möhkəmləndirilməsi ilə bağlıdır. Siyasət və hakimiyyət zirvəsinə doğru qətiyyətlə, inamla yüksələn Heydər Əliyev bir zamanlar Moskvaya – Sovet İttifaqı kimi fəvqəldövlətin rəhbərliyinə dəvət ediləndə soyuq şimala ürayində qalacağı əbədiyanar Azərbaycan odunu aparmışdı. Tarixin çox ziddiyyətli bir dövründə bu odun hərəti onu parçalamıq, məhv olmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış doğma torpağa xilaskarlıq missiyası ilə qaytardı. Yenəcə müstəqillik əldə etmiş respublikamız Qarabağımızda erməni fitnəsi ilə üz-üzə qalanda o, yada düşdü və hər bir azərbaycanlının ürayindən bir

siya yeni ictimai-iqtisadi münasibətləri tənzimləyəcək normaların yaradılması üçün əsas rəhbər baza oldu. Müstəqil Azərbaycanımızın bütün dünyəvi dəyərləri özündə əks etdirən ilk Konstitusiyası sayəsində ölkəmizin hazırkı mükəmməl qanunvericilik sistemi formalaşdırıldı.

Ulu öndər əvəzsiz təbii sərvətimiz olan neftimizin imkanlarını hazırladığı xüsusi strategiya əsasında tam həcmde dövlətimizin inkişafına yönəldi. Onun qətiyyəti və siyasəti sayəsində bir sıra fəvqəldövlətlərin Azərbaycan nefti ilə bağlı toqquşan maraqları neytrallaşdırıldı. 1994-cü ildə Azərbaycanın neft yataqlarının istismarı ilə bağlı bir sıra xarici şirkətlərlə imzalanmış "Əsrin müqaviləsi" xalqımızın rifahına, iqtisadi dirçəlişə

nəticəsidir ki, Azərbaycan öz məhkəmə-hüquq sistemindəki islahatları ilə Avropada fəaliyyəti qiymətləndirilən ölkələrdən digər ölkələrin bu sahədə fəaliyyətini qiymətləndirən ölkəyə çevrilmişdir. Azərbaycan məhkəmə sisteminə qurduğu ən müasir elektron məhkəmə informasiya sistemi ilə nüfuzlu Avropa ölkələri arasında keçirilən müsabiqədə Avropada Ədalət Mühakiməsinin "Büllur Tərəzi" mükafatına layiq görülmüşdür. Bu sistemin təbiiqi ilə Azərbaycanda insanların ədalət mühakiməsinə əlqatanlığı, proseslərin tezliyi və prosessual qənaət prinsipləri tam təmin olunmuşdur.

Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasət məhkəmə sistemini nəinki məzmunca, həm də formaca təkmilləşdirdi. Bu gün Azərbaycanda tikilən, müasir tələblərə cavab verən məhkəmə binaları, məhkəmə orqanlarının maddi-texniki bazasının daim inkişaf etdirilməsi buna əyani sübutdur. Respublika ərazisində məhkəmələrin yüksək zövqlə inşa olunmuş inzibati binalarla təmin edilməsi ulu öndərin məhkəmələrin onların yüksək statusuna uyğun binalarla təmin edilməsi barədə müvafiq sərəncamının respublika rəhbərliyi tərəfindən yüksək məsuliyyətlə yerinə yetirilməsinin nəticəsidir.

Heydər Əliyev həm də böyük mərhəmət, ədalət və insanpərvərlik rəmzi idi. O, Azərbaycanda ikinci dəfə hakimiyyətdə olduğu müddətdə minlərlə insan bərsində amnistiya aktlarının verilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmiş, yüzlərlə məhkumun əfv edilməsi barədə fərmanlar imzalamışdı. Məhz, onun təşəbbüsü ilə müsəlman ölkələri arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ölüm cəzası ləğv edilmişdi.

O, fenomen rəhbərlik istedadı ilə azərbaycanlıların müstəqil dövlət qurmaq və onu bacarıqla idarə etmək qabiliyyətində olduqlarına şəxsi nümunə idi. Hətta siyasi rəqiblərinin dilindən özü haqqında "Hakimiyyət ustası" ifadəsini qoparan da Heydər Əliyevin idarəetmə bacarığı idi. O, nəinki dövləti idarə edirdi, həm də ondan sonra Azərbaycanı hələ onilliklər boyu ağılla və uğurla idarə etmək qabiliyyətində olan siyasətçiləri yetişdirmək barədə düşündü.

Heydər Əliyev siyasi məktəbinin layiqli yetimlərindən və onun başladığı yolun layiqli davamçılarından biri də Azərbaycan Respublikasının hazırkı Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevdir. Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin cismani yoxluğundan sonra öz taleyini və dövlətçiliyini böyük inamla cənab İlham Əliyevə etibar etmişdir və bu gücü, dayağı hər an hiss edir.

Sadələdiklərimiz Heydər Əliyevin nəhəng fəaliyyətindən çox cüzi nümunələrdir. Onun Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı üçün gördüyü işlərin təkə xronologiyası cildlərlə kitabla sığmaz.

Yorulmaz fəaliyyəti və əməyi sayəsində qurub-yaratdıqları ilə Heydər Əliyev hər bir azərbaycanlının qəlbində özünə əbəd ucaldaraq Azərbaycan xalqının ümummilli liderinə çevrilmiş və ərəklərdə əbədiyaşarlıq qazanmışdır.

Ümummilli lider hər bir azərbaycanlı xalqımızın milli sərvəti hesab edirdi. Bu gün isə hər bir azərbaycanlı böyük fəxrle deyə bilər: – Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli iftixarı və ən qiymətli milli sərvətidir.

Vəli ABDULLAYEV,
Gəncə şəhəri Kəpəz Rayon
Məhkəməsinin sədri

Milli qürur mənbəyimiz

dilinin konstitusiya səviyyəsində respublikamızda rəsmi dövlət dili elan edilməsi bir millət kimi mövcudluğumuzu təsdiq və təmin edən amillərdən birinə çevrildi. Mübaliğəsiz demək olar ki, Heydər Əliyev dilimizin böyük himayədarı və bilicisi idi. Nadir söz ehtiyatı sayəsində işlətdiyi, müxtəlif şivələrə məxsus ümumişlək, bəzən də unudulmaqda olan arxaik ifadələrlə dinləyənlərdə dilimizin leksik zənginliyini daim möhkəmləndirirdi. Onun natiqlik istedadı, dilimizin imkanlarından məhərrətə istifadə etməsi, şifahi nitqinin kamilliyi və üslub xüsusiyyətləri istənilən auditoriyanı vəcdə getirirdi. O, sözün qüdrəti ilə hər bir kəsi dediklərinin doğruluğuna inandırmağı və arxasınca aparmağı bacaran xarizmatik bir şəxsiyyət idi. Hər bir kəs doğruluğuna zərər qədər şübhə və müzakirə etmədən onun dediklərini ilahi həqiqət kimi qəbul edirdi. O, bir sözünün gücü ilə yüz minlərlə insanı dövlət çevrilişinə cəhd edənlərin qarşısına çıxarıb, "El gücü – səl gücü" prinsipi ilə bədxahlarını məğlub edirdi.

Heydər Əliyev elmimizin, mədəniyyətimizin və incəsənətimizin böyük himayəsi idi. Onun himayəsi ilə ümumittifaq və ümumdünya səviyyəsinə yüksəlmiş Rəşid Behbudov, Müslüm Maqomayev, Mikayıl Abdullayev, Tahir Salahov, Toğrul Nərimanbəyov kimi sənət korifeylərimizi unutmacaq olardı? Elə kütləvi-mədəni tədbir, konsert, tamaşa olmazdı ki, Heydər Əliyev tədbirdən sonra pərdə arxasına keçib sənətkarlıq baxımından dəyərli keydlərini ifaçılara bildirməsən. Onun hakimiyyətdə olduğu illərdə Azərbaycan elmi inkişafa doğru sıçrayış etdi, respublikada və respublikamızdan kənarında ali təhsil alıb, xalq təsərrüfatında fəaliyyətə başlayan ixtisaslı azərbaycanlıların xüsusi çəkisi əvvəlki illərlə müqayisəyəgəlməz dərəcədə artdı, elmi potensialımız zənginləşdi və möhkəmləndi.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə Azərbaycan geridə qalmış aqrar ölkədən nəhəng sənaye potensialına malik bir gücə çevrildi. Respublikamızın müxtəlif regionlarının ehatə edən sənaye müəssisələri, böyük elektrik stansiyaları, çəkilən yeni demir yolları hələ uzun illər iqtisadiyyatımızın inkişafına xidmət edəcəkdir.

imdad nidası qopdu: "Heydər baba, xalqı bu bələdan qurtar!".

Heydər Əliyev kimi vətənpərvər və həssas bir insan ana yurdun çağırışlarına və göz yaşlarına biganə qala bilməzdi. O, Moskvanı tərk edərək, mühasirə pəncəsində inləyən, soyuq, şaxtalı, hər an işğal təhlükəsi ilə üz-üzə tək qalmış, o vaxtkı respublika rəhbərliyinin niyakarlıqla "kor bağırsağ" adlandırdığı doğma Naxçıvana gəldi. Onun Naxçıvana qədəm basdıqdan sonra diz çöküb ana torpağı öpməsi qəlbləri ehtizaza gətirən bir səhnə kimi daim yaddaşlarda qalacaq və hər bir Azərbaycan vətəndaşına doğma torpağa məhəbbət və sədaqət örnəyi olacaq.

1993-cü ilin qanlı iyun günlərində sinəsi qardaş qırğınına meydan olan, günbəgün yeni torpaqları erməni qəsbkarları tərəfindən işğal edilən bütün Azərbaycan ayağa qalxdı və tekidlə Heydər Əliyevi respublika rəhbərliyinə çağırırdı.

Heydər Əliyevin Azərbaycana qayıdışı ilə hər bir vətən oğluna inam və güc gəldi. Başsız qalmış ordu sərkərdənin gəlişindən ruhlanaaraq tankların üzərinə "Əliyev uğrunda irəli!" yazıb erməninin üstünə yeridi. Neçə-neçə vətən oğlu belinə qumbara bağlayıb özünü erməni tanklarının altına ataraq yenilməzlik simvoluna döndü, şəhidlik zirvəsinə yüksəldi. Tezliklə amansız düşməni geri oturduldu və atəşkəs barədə saziş imzalamağa məcbur edildi.

Bundan sonra o, hələ sovet dövründə Cəmiş Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbin yaradılması ilə əsasını qoyduğu Milli Ordu quruculuğunu ciddi tələbkərliliklə və nizamla davam etdirməyə başladı. Tezliklə düşməni göz dağı olan Milli Ordumuz formalaşdırıldı. Bu ordunun Ali Baş Komandanımızın əmri ilə torpaqlarımızı işğaldan azad etmək üçün zəfər yürüşünə atılacağı gün uzaqda deyil.

Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıdışından sonra Azərbaycanı çulğamış iqtisadi-mədəni və mənəvi tənəzzülün qarşısını aldı, inkişaf başladı. Hər şeydən əvvəl, müstəqil Azərbaycanda formalaşmış yeni ictimai münasibətləri özündə əks etdirən yeni konstitusiya-mızın layihəsi hazırlandı və ümumxalq səsverməsi ilə qəbul edildi. Konstitu-

xidmət etməyə başladı. Hazırda həmin müqavilə sayəsində Azərbaycan Qafqazda yenilməz iqtisadi gücə çevrilmişdir. Azərbaycanda hər il yeni-yeni iri sənaye müəssisələri açılır, kənd təsərrüfatı inkişaf edir. Elə bunun nəticəsidir ki, son illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatın artım tempinə görə bütün dünya ölkələri arasında liderlik edir.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra Azərbaycan elminə və mədəniyyətinə ikinci nəfəs gəldi. Ulu öndərin rəhbərlikdə olmadığı dövrlərdə müxtəlif cərəyanların təsiri altına düşən mədəniyyətimiz onun qayıdışından sonra milli mentalitetimizdən, vətənpərvərlik duyğularımızdan mayalanan əzəli mövqeyinə qayıtdı.

Mühafizəkarlıq Heydər Əliyevin təbiətinə yad idi. O, sözün həqiqi mənasında, böyük islahatçı idi. Bu baxımdan, demək olar ki, Heydər Əliyevin fəaliyyətinin çox mühüm əhəmiyyət daşıyan istiqamətlərindən biri də məhkəmə hüquq islahatları ilə bağlıdır. Azərbaycanda üçpilleli məhkəmə sisteminin yaradılması, məhkəmələrin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsini təmin edən qanunvericilik bazasının hazırlanması, hakimlərin maddi təminatının yaxşılaşdırılması, hakim vəzifəsinə namizədlərin seçilməsinin və təyin edilməsinin şəffaf prosedurunun müəyyən edilməsi Heydər Əliyevin islahatçı ruhundan qaynaqlanırdı. Ümummilli lider tərəfindən vaxtında başlanmış və onun tərəfindən müəyyən olunmuş düzgün strategiya ilə davamlı olaraq həyata keçirilmiş məhkəmə-hüquq islahatlarının bugünkü nəticələri isə qürurvericidir.

Avropa Şurası Ədalət Mühakiməsinin Sərəmelliyyəti üzrə Avropa Komissiyasının qiymətləndirməsinə və Avropa İttifaqının birgə heyətə keçirdiyi "Şərq Tərəfdaşlığı Ölkələrində məhkəmə-hüquq islahatlarının genişləndirilməsi" lahiyəsi üzrə hesabatla, həmçinin Avropanın bir sıra nüfuzlu ekspertlərinin rəylərinə görə, Azərbaycanda hakim vəzifəsinə namizədlərin seçim sistemi (modus operandi) Avropada bu sahədə istifadə edilən ən mükəmməl təcrübə kimi qiymətləndirilmiş, Azərbaycanın kifayət qədər qısa müddət ərzində məhkəmə sistemini bütövlükdə yenidən qurması qeyd olunmuşdur. Bütün bunların